

Reynsla og viðhorf núverandi og fyrrverandi nemenda af námi við Háskóla Íslands

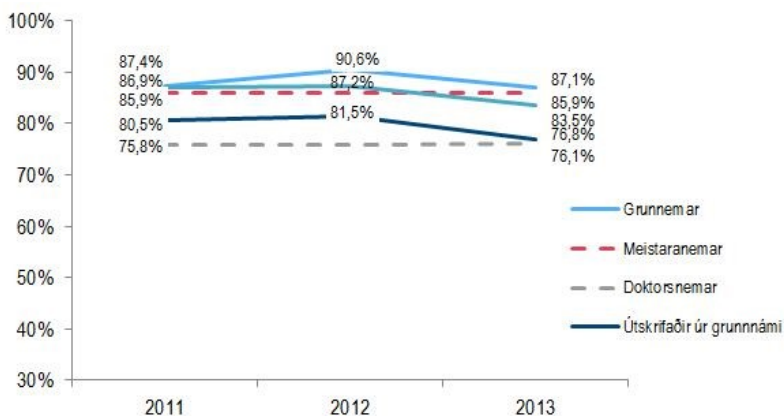
Guðbjörg Andrea Jónsdóttir forstöðumaður Félagsvísindastofnunar

Guðbjörg Andrea Jónsdóttir

Rammaáætlun um eflingu gæða á sviði æðri menntunar á Íslandi tók gildi árið 2011 og kveður hún á um að á fimm ára tímabili skuli fara fram kerfisbundið mat á gæðum háskólastarfs í landinu (Rannís, 2011). Gert er ráð fyrir því að matið nái til náms,

kennslu og prófgráða á öllum námsstigum. Gæðamatið er umbótamiðað og er mikilvægt að gæðastarf sé innbyggt í daglega starfsemi eftir því sem kostur er. Mikil áhersla er á að matið endurspegli viðhorf og reynslu núverandi og fyrrverandi nemenda en háskólar eru í sívaxandi mæli farnir að líta á nemendur sína sem samstarfsaðila fremur en viðtakendur þegar kemur að skipulagningu náms, námsmati og gæðaeftirliti. Viðhorf nemenda eru verðmæt í viðleitni æðri menntastofnana til að aðlaga háskólastarfið að breyttum kröfum þjóðfélagsins, til að mynda um aukið aðgengi að sveigjanlegu námi og þjálfun fyrir mismunandi hópa, á ýmsum aldri, sem oft hafa mörgum öðrum verkefnum og skyldum að gegna í samfélaginu á sama tíma og þeir stunda nám (Ramsden, 2008).

Frá árinu 2011 hefur Félagsvísindastofnun séð um að leggja reglulega kannanir fyrir nemendur Háskóla Íslands en þær eru fastur liður í gæðastarfi skólans. Nemendur á öðru ári í grunnnámi, meistara- og doktorsnemar og nemendur útskrifaðir ári áður en könnun er gerð hafa verið spurðir um ánægju sína með gæði námsins í heild og beðnir um að meta einstaka þætti er snerta kennslu og nám, námsmat og endurgjöf, stuðning í námi, skipulag og stjórnun, námsgögn og aðstöðu og áhrif námsins á persónulega færni. Við gerð spurningalista var tekið mið af *National Student Survey* (<http://www.hefce.ac.uk/whatwedo/lt/publicinfo/nss/>) og *Destination of Leavers from Higher Education* (<http://www.hefce.ac.uk/whatwedo/lt/publicinfo/dlhe/>) í Bretlandi.

Niðurstöður úr bresku könnuninum eru birtar opinberlega eftir skólum og deildum og gefur það deildum innan Háskóla Íslands því möguleika á samanburði við sambærilegar breskar einingar.

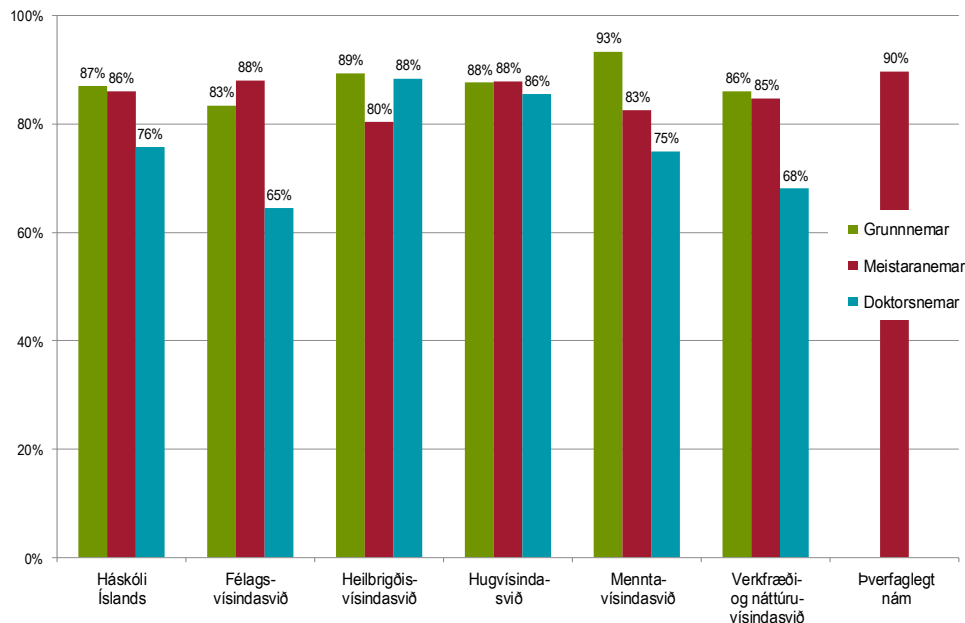
Almenn ánægja nemenda með námið við Háskóla Íslands er nokkuð mikil. Hátt í níu af hverjum tíu annars árs nemendum segjast vera mjög eða frekar sammála fullyrðingunni „Þegar á heildina er litið er ég ánægð/ur með námið“. Meistaránemar eru ekki alveg eins ánægðir og grunnnemar og doktorsnemar eru síður ánægðir en meistaránemar. Töluvert minni ánægja er meðal þeirra sem eru nýútskrifaðir úr grunnnámi heldur en eru í því, en minni munur er hins vegar á ánægju núverandi framhaldsnema og þeirra sem eru nýútskrifaðir. Eins og sjá má á mynd 1 hafa ekki orðið miklar breytingar á milli ára þó heldur hafi

dregið úr ánægju nemenda sem hafa útskrifast milli árána 2012 og 2013 (þ.e. útskrifaðir nemendur árið 2011 samanborið við útskrifaða nemendur árið 2012).

Mynd 1 Almenn ánægja nemenda með gæði náms við HÍ 2011-2013

Þrátt fyrir að ánægja sé almennt minnst meðal doktorsnema er það breytilegt eftir fræðasviðum og eru doktorsnemar á Heilbrigðisvísindasviði og á Hugvísindasviði t.a.m. flestir ánægðir með gæði námsins (sjá mynd 2).

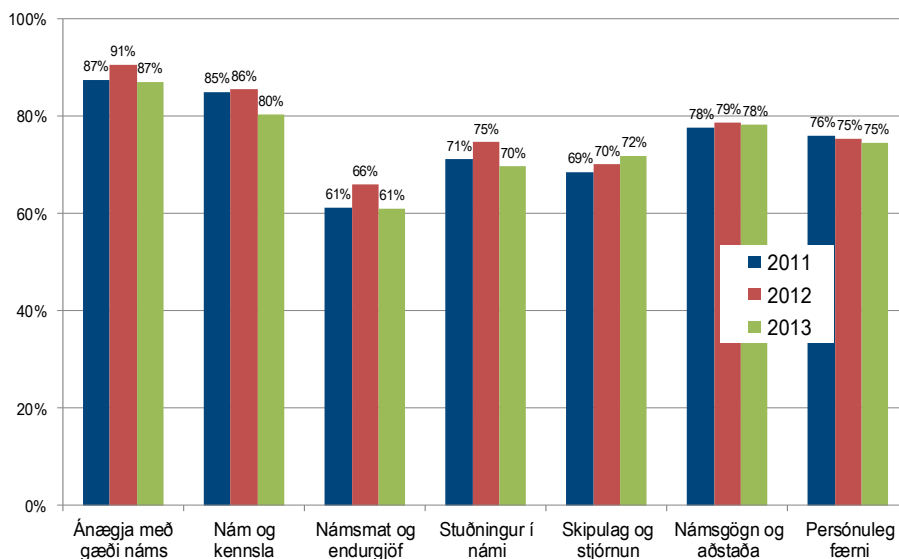
Mynd 2 Almenn ánægja nemenda með gæði náms við HÍ 2013 eftir sviðum

Til að meta þá þætti sem taldir eru hafa mest áhrif á almenna ánægju með gæði námsins eru 20 spurningar lagðar fyrir. Þær mæla viðhorf nemenda til kennslu og náms (fjórar spurningar), námsmats og endurgjafar (fimm spurningar), stuðnings í námi (tvær spurningar), skipulags og stjórnunar (þrjár spurningar), námsgagna og aðstöðu (þrjár spurningar) og persónulegrar færni (þrjár spurningar). Súkur í mynd 3 sýna meðalhlutfall þeirra sem eru mjög eða frekar sammála fullyrðingum þáttanna. Eins og sjá má er

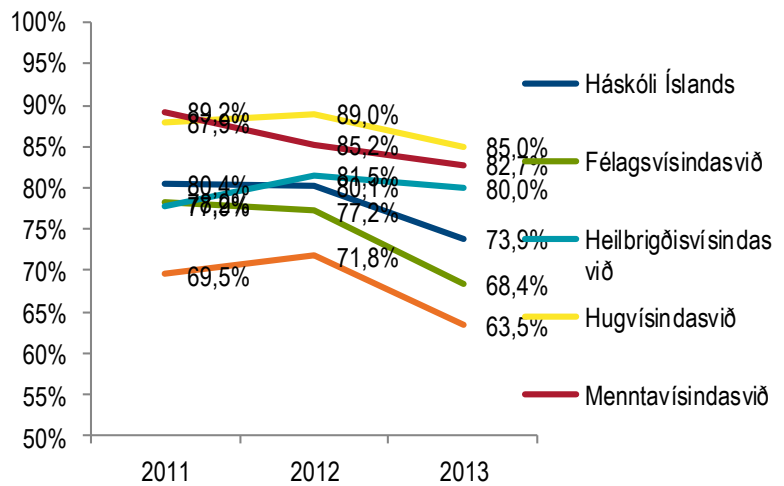
ánægja með einstaka þætti minni heldur en heildaránægja með námið. Námsmat og endurgjöf sker sig nokkuð úr og eru einungis 61% nemenda árið 2013 að jafnaði sammála fullyrðingum þessa þáttar en það eru t.d. fullyrðingarnar „Endurgjöf á verkefni mín hefur verið innan eðlilegra tímamarka“ og „Ég hef fengið ítarlega umsögn um verkefni mín“.

Mynd 3 Almenn ánægja annars árs nemenda með gæði náms og einstaka þætti þess við HÍ árin 2011-2013

Þær tvær einstöku breytur sem hafa sterkasta fylgni við almenna ánægju annars árs nemenda með gæði námsins eru breytur sem tengjast þáttunum námi og kennslu annars vegar og persónulegri færni hins vegar. Þeir nemendur sem segja kennarana vekja áhuga nemenda á námsefninu eru líklegri til að vera ánægðir með gæði námsins í heild. Töluverður munur er á svörum nemenda við þessari spurningu eftir fræðasviðum og raunar er einnig mikill munur eftir deildum innan sviða en mynd 4 sýnir niðurstöður eftir fræðasviðum. Þar má sjá að færri nemendur telja kennara vekja áhuga nemenda á efninu árið 2013 heldur en 2011, á öllum fræðasviðum að Heilbrigðisvísindasviði undanskildu.

Það hvort námið hafi aukið sjálfsöryggi nemenda hefur einnig sterka fylgni við almenna ánægju með gæði námsins. Á mynd 5 má sjá að töluverður munur er á því eftir fræðasviðum hvort nemendur telji námið hafa aukið sjálfsöryggi sitt, en í heild eru um sjö af hverjum tíu annars árs nemum sem telja að svo sé. Lítil breyting hefur orðið á þessu hlutfalli á milli ára nema á Heilbrigðisvísindasviði þar sem þeim fjölgaði mikið á milli árána 2011 og 2012 sem töldu námið hafa aukið sjálfstraust sitt en fækkaði síðan nokkuð aftur milli árána 2012 og 2013 og á Hugvísindasviði þar sem þeim fækkar til muna sem telja svo vera.

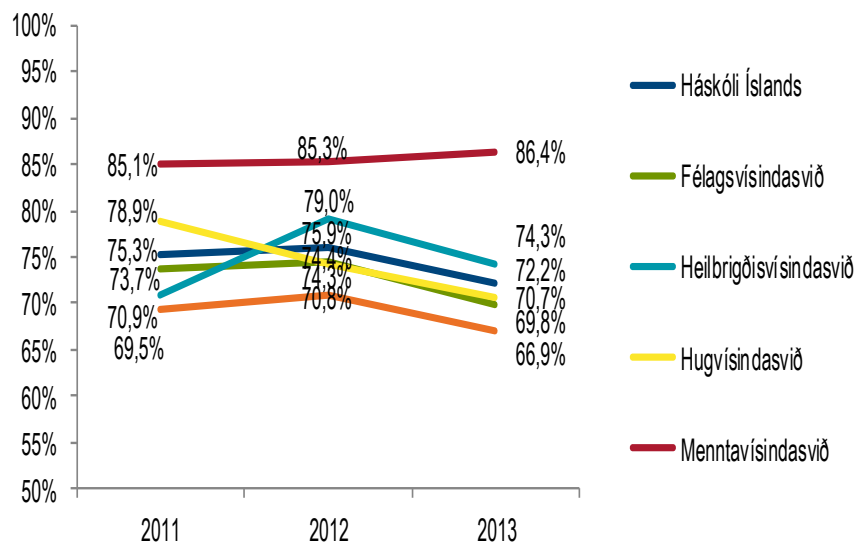

Mynd 4 Annars árs nemendur við HÍ árin 2011-2013 sem eru sammála fullyrðingunni „Kennararnir vekja áhuga nemenda á námsefninu“

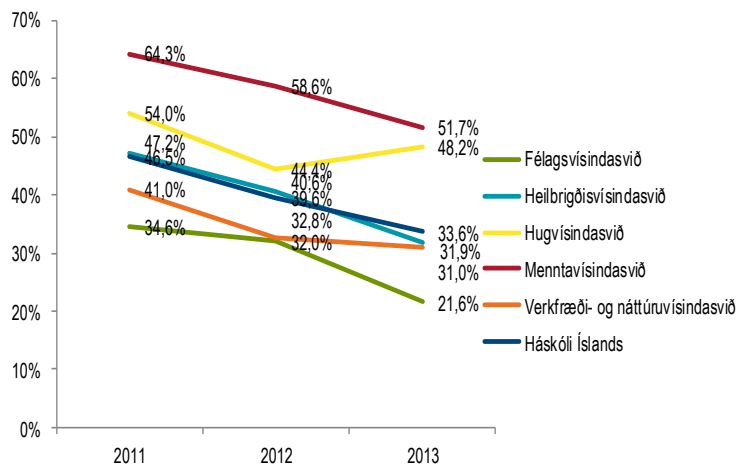
Mikil áhersla hefur verið lögð á það í stefnu Háskóla Íslands undanfarin ár að auka fjölbreytni í kennsluháttum. Það eru því nokkur vonbrigði að sjá að verulega hefur dregið úr fjölda þeirra nemenda sem telja kennsluhætti vera fjölbreytta (sjá mynd 6).

Hér hefur einungis verið stiklað á stóru um niðurstöður kannana á viðhorfum og reynslu nemenda við Háskóla Íslands árin 2011 til 2013 og einkum fjallað um viðhorf nemenda á öðru ári í grunnnámi en lítið um önnur námsstig. Miklar upplýsingar felast í þessum könnunum og er brýnt að þær séu ekki einungis nýttar í sjálfsmati deilda sem gert er á fimm ára fresti heldur sé notkun

Mynd 5 Annars árs nemendur við HÍ árin 2011-2013 sem eru sammála fullyrðingunni „Námið hefur aukið sjálfsöryggi mitt“

þeirra fastur liður í umbótastarfi hvernar deildar og fræðasviðs fyrir sig. Í þeim tilgangi fá allar deildir skólans árlega skýrslu með niðurstöðum deildarinnar í samanburði við aðrar deildir innan sama fræðasviðs og við Háskólann í heild. Vinna er jafnframt hafin við að skoða tengsl á milli viðhorfa nemenda og ýmissa þátta í aðbúnaði og skipulagi deilda, s.s. fjölda nemenda á hvern fastráðinn kennara, fjölda stundakennara, o.fl. Þessar upplýsingar hafa veigamiklu hlutverki að gegna í mati á starfi Háskóla Íslands og sem grunnur að stefnumótun til næstu ára.

Heimildir:

Ramsden, P. (2008). *The future of higher education teaching and the student experience*, London: Department of Business, Innovation and Skills.
 Rannís. (2011). *Quality enhancement handbook for Icelandic higher education*, Reykjavík: Höfundur.

Mynd 6 Annars árs nemendur við HÍ árin 2011-2013 sem eru sammála fullyrðingunni „Kennsluhættir eru fjölbreyttir“